VIRKSOMHETSRAPPORT 2015
STIFTELSEN CINEMATEKET I BERGEN

VIRKSOMHETENS ART OG HVOR DEN DRIVES

Stiftelsen Cinemateket i Bergen er en ikke-kommersiell stiftelse med hovedformål å vise film fra hele filmhistorien i Cinemateket USF, en egen 92-seters kinosal på USF Verftet i Bergen. Stiftelsen er registerte hos Stiftelsestilsynet i Førde og i merverdiavgiftregisteret, og opptrer i formelt samarbeid med det norske filmarkivet ved Nasjonalbiblioteket og Norsk filminstitutt.

AKTIVITET OG BESØK

Cinemateket i Bergen har i 2015 på sitt regulære program vist 175 titler fordelt på 377 forestillinger. De fleste filmene ble vist to ganger. Med unntak av fire uker sommerferie, påske, jul/nyttår og en uke stengt under Nattjazz i mai og BIFF i oktober, har det vært visninger alle årets uker. Det arrangeres normalt ni visninger hver uke, kl. 18.00 og kl. 20.00 hver tirsdag, onsdag og torsdag, samt kl. 13.00, 18.00 og 20.00 på søndager.

I 2015 hadde Cinemateket i Bergen 5.674 besøkende til våre regulære visninger, et gjennomsnitt pr. forestilling på ca. 15. Dette er omtrent det samme besøket som i 2014, da tallet var 5.636 besøkende.

Stiftelsen er grunnlegger og administrator for ungdomsfilmklubben HUFF (Hordaland ung film-forening) som i 2015 gjennomførte egne programmer både på våren og høsten (se eget punkt om HUFF på side 8-9). I løpet av året ble det presentert 32 filmer, fordelt på 17 på våren og 15 på høsten. HUFF hadde i 2015 108 medlemmer på våren og et besøk på 422, og på høsten 133 medlemmer og et besøk på 390 - totalt 812 besøkende i løpet av året på deres regulære visninger.

Dette er en nedgang fra toppåret 2014, da tilsvarende tall for HUFF var 137 medlemmer på våren og et besøk på 590, og 160 medlemmer og et besøk på 644 på høsten - totalt 1.211 besøkende i løpet av året.

Totalt besøk på Cinemateket i Bergens egne visninger i 2015 blir dermed 6.486.

Cinemateket USF var i 2015 også i bruk ut over de regulære visingene for et betalende publikum. Foruten Cinematekets egne arrangementer der film ble vist gratis i ulike sammenhenger, ble det gjennomført både samarbeidsvisninger med andre kulturaktører og ren utleievirksomhet til eksterne aktører, i form av seminarer, konferanser, prøvevisninger og andre arrangementer. I 2015 ble salen benyttet totalt 131 ganger til slike formål, med et beregnet besøk på 4.250.

Det totale besøket ved Cinemateket USF i 2015 er dermed 10.736, en reduksjon fra 2014 på ca. 19%, da antall besøkende var 13.305.

Hovedårsakene til den store reduksjonen i besøket fra 2014 er at HUFF hadde ca. tusen færre besøkende i år (blant annet arrangerte de en egen weekend-festival høsten 2014 som alene trakk 648 besøkende) og en reduksjon i besøket ved eksterne arrangementer i salen på nesten to tusen.

Medlemsskap

Det var i 2015 mulig å tegne medlemsskap ved Cinemateket i Bergen. Dette medlemsskapet gjelder også for Bergen filmklubb. Siden 2011 har medlemsskap vært frivillig. Billettprisene har i 2015 vært kr. 50 for medlemmer og kr. 80 for ikke-medlemmer. Det ble i løpet av året solgt totalt 796 medlemskort til Cinemateket i Bergen/Bergen filmklubb, hvorav 539 ble solgt ved Cinemateket USF. Totalt sett er dette en nedgang fra 2014 hvor det samlet ble solgt 814 medlemskort, men en økning i salget ved Cinemateket USF, som i fjor solgte 495 merker.

Programkataloger og publikasjoner

Cinemateket i Bergen ga i 2014 ut fire programmer. Disse lanseres både på internett og som trykt programkatalog (opplag 2.000, 44-68 sider).

Programkatalogene inneholder omtaler av de enkelte filmene og fyldige tema-artikler, i hovedsak skrevet av de ansatte. Cinemateket i Bergen utveksler også en del tekst og bilder med Cinematekene i Oslo og Trondheim. Katalogene har blitt utdelt og distribuert gratis til medlemmer og andre interesserte ved Cinemateket USF samt en del utvalgte steder i sentrum og på Nygårdshøyden.

Cinemateket har også markedsført visningene gjennom sosiale medier som Facebook og Twitter, diverse kulturkalendere på nett (underskog, Det skjer i BT, Pulsen i BA m.m.), plakater, enkelte annonser og gjennom utsendelse av ukentlige medlemsmailer til de ca. 1.650 som har registrert seg som mottakere av våre nyhetsbrev.

Presseoppslag og medieomtaler

Cinemateket fikk også flere presse- og mediaoppslag for virksomheten i 2015, men grunnet en ny politikk i Bergens Tidende ble antall oppslag dramatisk redusert fra 2014 - BT bestemte seg for å ikke lenger anmelde alle filmer som går opp på kommersiell kino i Bergen, noe som medførte at våre "Månedens film"er ble ytterligere bortprioritert.

Klassekampen 2. sep. 2015

NASJONALT ANSVAR: Regjeringen vil at Cinemateket i Oslo skal skilles ut fra Norsk filminstitutt. Cinematekene vil heller at Nasjonalbiblioteket skal overta ansvaret. Her er Il Tempo Gigante fra Flåklypa-filmen på utstilling utenfor cinemateket. FOTO: HÅKON MOSVOLD LARSEN, SCANPIX

Søker nødhavn

Cinematekene utenfor Oslo frykter konsekvensene av regjeringens filmmelding. Nå ber de Nasjonalbiblioteket overta ansvaret.

FILM

Av Jonas Brække

– Det eneste fornuftige er å legge cinematekene inn under Nasjonalbiblioteket, sier Ole Petter Bakken, daglig leder i Cinemateket i Bergen.

Han står bak et forslag som han mener vil sikre at staten fortsatt tar et overordnet ansvar for formidling av den historiske filmarven, og landets fire regionale cinemateker har stilt seg bak. I et brev til Kulturdepartementet ber cinematekene om at spørsmålet om overføring til Nasjonalbiblioteket blir nærmere utredet. Forslaget er også oversendt til kulturkomiteen på Stortinget, som skal ta stilling til regjeringens filmmelding i oktober.

– Regjeringen har som uttalt mål å sikre en god formidling og tilgjengeliggjøring av filmarven. Men konsekvensen av filmmeldingen er at cinematekenes tilgang til utenlandske filmklassikere vil bli dramatisk redusert, sier Bakken.

Gjenforening

De siste årene har cinematekene opplevd kraftige kutt i støtten fra kinoenes paraplyorganisasjon Film & Kino. I filmmeldingen som ble lagt fram før sommeren foreslår kulturminister Thorhild Widvey (H) at Cinemateket i Oslo skal skilles ut fra Norsk filminstitutt (NFI). Samtidig opprettes et nytt utvalg som skal fordele penger til både filmfestivaler og cinemateker over hele landet.

Det vil gi cinematekene enda trangere kår, frykter Bakken.

– Ordet «cinematek» betyr et filmarkivs egen kino. Men i 2008 ble Cinemateket i Oslo atskilt fra det nasjonale filmarkivet, som ble overført til Nasjonalbiblioteket. Vårt forslag innebærer en helt nødvendig gjenforening, forklarer Bakken.

I dag samarbeider Cinemateket i Oslo tett med den internasjonale foreningen for filmarkiv (Fiaf), som blant annet organiserer utlån av filmer mellom medlemmene. Ifølge Bakken står Cinemateket i Oslo i fare for å miste denne muligheten om de blir skilt ut av NFI.

– Katastrofe

– I så fall vil det være en katastrofe, sier Ole Petter Bakken.

Problemet kan løses om cinematekenes forslag får gjennomslag, fordi Nasjonalbiblioteket, som forvalter av statens filmarkiv, har fullverdig medlemskap i Fiaf.

Nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre viser til at det er Stortinget og regjeringen som bestemmer hvilke oppgaver Nasjonalbiblioteket skal ha.

– Foreløpig er det ikke kommet noen signaler om at Nasjonalbiblioteket skal ha et ansvar ut over det vi har i dag for filmarkivet, sier Myhre.

jonas.braekke@klassekampen.no

Ole Petter Bakken FOTO: ANDRÉ GRANLI

FAKTA

Cinematekene:
- Kulturdepartementet foreslår i sin filmmelding at Cinemateket i Oslo skal skilles ut fra Norsk filminstitutt.
- Cinematekene i Bergen, Kristiansand, Tromsø og Trondheim står bak et forslag om å legge samtlige cinematek inn under Nasjonalbiblioteket.
- Cinematekene har opplevd kraftige kutt i støtten fra organisasjonen Film & Kino de siste årene, men har inntil videre fått ekstra støtte via statsbudsjettet.

BT 4. sep. 2015

ANMELDT FILM

ÅPENT LANDSKAP: Viggo Mortensen og Viilbjørk Malling Agger spiller far og datter i en gåtefull, vakker og krevende film. FOTO: CINEMATEKET

En gåtefull, argentinsk skjønnhet

Viggo Mortensen briljerer i en vakker, men nesten ugjennomtrengelig film.

FILM DRAMA
«Jauja»
❤❤❤❤♡♡
Regi: Lisandro Alonso
Argentina/Nederland/Frankrike/Mexico/Danmark/Tyskland
1 time 48 minutter
Cinemateket USF

SÅ HVA SKAL MAN KALLE «JAUJA»? Eksistensiell fabel eller politisk allegori? En drøm, et mareritt eller en meditasjon over hvor og hvordan det imperialistiske Europa hentet rikdommene sine?

Tolkningsmulighetene er mange. «Jauja» er en ufattelig vakker og krevende film, den sparker mange tanker i gang og gir få, om noen, svar.

DET SPANSKE ORDET JAUJA betyr slaraffenliv, og peker som sådan mot begrepet Eldorado – utopien om et sted der velstand kan erobres og det gode liv leves.

Året er 1882, på kysten av det argentinske landområdet Patagonia, et lovet land for europeiske immigranter, her representert ved Gunnar Dinesen (Viggo Mortensen) – kaptein i ingeniørkorpset – og hans unge datter Ingeborg (Viilbjørk Malling Agger).

Argentinernes kolonialisering av området innebærer nedslakting av urbefolkningen, kalt kokosnøtthoder.

LANDSKAPET ER KARRIG og forblåst, så stort og åpent at det nesten sluker figurene på lerretet, eller som Dinesen sier det der han virrer rundt i en stadig mer ugjestmild ødemark: «sikkert et lorteland!»

Datteren ser annerledes på det. «Jeg liker ørkenen. Jeg liker måten den fyller meg.» sier hun, og stikker ikke så lenge etter av med en ung soldat.

Dinesen legger ut på leting etter henne med en desperasjon som får næring av vissheten om at en blodtørstig bandit ferdes i området, den mytiske Zaluaga, desertør fra hæren.

MED DINESENS REISE UT i villmarken får filmen et enda mer gåtefullt preg, og landskapet en enda mer sentral plassering. Det er ikke lenger ugjestmildt, det virker formelig avvisende under føttene på Dinesen der han, etter hvert uten hest og rifle, sklir rundt på steinete fjell iført glatte lærstøvler.

I en annen scene ligner han en kravlende maur på en tue.

OM VI KALLER «JAUJA» en western, noe den opplagt også er, spiller Mortensen på briljant vis frem en antihelt man både får sympati for og finner en smule komisk, perfekt balansert.

Men så er det også en film som, i sin lett distanserte minimalisme, oppviser forbausende mye humor. Selv lo jeg høyt da Ghita Nørby dukket opp som mystisk eremitt langt ute i ødemarken, i en merkverdig, men sentral scene der tiden synes opphevet.

FOR EGEN DEL FORETREKKER JEG filmer med et litt tydeligere narrativ, eller i det minste noen flere knagger å henge tanker og tolkninger på.

Samtidig liker jeg å bli utfordret, og der scorer «Jauja» høyt i sin noe frustrerende ugjennomtrengelighet. Jeg har gått og grunnet på den siden jeg så den. Bilder og stemninger har festet seg. Argentinske Lisandro Alonso bruker finske Timo Salminen som fotograf, han er mest kjent som fotograf for Aki Kaurismäki. I «Jauja» bruker han et kvadratisk format med lett avrundede hjørner, noe som gir en følelse av elde.

Her er nesten ingen nærbilder, men de enkle, lange takningene og langsomme kameradreiningene skaper likevel en følelse av at menneskene på lerretet underlegges en intim granskning.

BRITT SØRENSEN
Filmanmelder

BT 9. jan. 2015

ANMELDT FILM

ØKOTERRORISME: Josh (Jesse Eisenberg) og to andre medsammensvorne sprenger en demning i filler i filmen «Night Moves». FOTO: FILMWEB

Når demningen brister

Den sjelebevrende øko-thrilleren «Night Moves» kaster lys over klimasaken. På sitt vis.

FILM THRILLER
«Night Moves»
❤❤❤❤❤♡
Regi: Kelly Reichardt
USA
1 time 52 minutter

KAN DU TA LIVET AV noen, slippe unna med det, og bare fortsette din daglige dont?

Eller har du forbrutt deg mot et kosmisk rettferdighetsprinsipp som en dag er nødt til å innhente seg?

Dette er det drivende spørsmålet i Woody Allens to mest Dostojevskij-alluderende filmer: «Mord og andre misforståelser» (1989) og «Match Point» (2005). Og nå er turen kommet til filmskaper Kelly Reichardt, kvinnen bak andre indie/arthaus-favoritter som «Old Joy» (2006) (med musiker Will Oldham i den ene rollen) og «Meek's Cutoff» (2010).

REICHARDT-FILMENE KAN best beskrives som karakterdrevne meditasjoner over liv som har gått i stå.

Som det het i «Wendy and Lucy» (2008): «Du kan ikke få en adresse om du ikke allerede har en. Og du kan ikke få en jobb om du ikke allerede har en».

Den samme limbotilværelsen finner vi spor av i «Night Moves». Vi møter tre karakterer – med Josh (Jesse Eisenberg) i spissen – som går sammen for å sprenge en demning i filler, fordi, som Josh sier: «The dam is there killing all the salmon, so you can run your iPod every second of your life».

DET LITT OVERTENTE og ubehjelpelige forsøket på å skyve laksen foran seg, røper imidlertid at dette egentlig handler om noe helt annet.

Å kle aksjonen opp i økoterrorismens gevanter, synes mest som et forsøk på å legitimere at det er ens eget liv som trenger startkabler.

Det er dette vi etter hvert gjenkjenner som terroristens psykologi: Det handler vel så mye om å gjenskape seg selv – som verden. Her kommer menneskekjenneren Reichardt inn. Med stor bravur.

SKYVET ETTER noe annet – meningsbegjæret – er det eneste de tre aksjonistene synes å ha til felles.

Og en litt uavklart seksuell spenning, som danner et illevarslende love triangle. Går aksjonen som planlagt? Nei, selvfølgelig ikke.

FILMEN KAN SLIK SETT tolkes som en kommentar til vår tids klimasak, der flere av de mest høyrøstede danner en ugjennomtrengelig bylt av vikarierende motiver.

Skjønt, ingen skal være i tvil om hvor Reichardt står i saken. I en nesten noir-aktig fargepalett tegner hun et dystert bilde av utsiktene til moder jord, der parkeringsplassene eser ut og elvene demmes opp. Og der kortreist mat, «raising awareness» og «grønn bevissthet» er spill for et tomt galleri. Finnes det håp for planeten?

Ja, antyder Reichardt. Vi må bare kvitte oss med nummenheten.

«Night Moves» er månedens film på Cinemateket.

HÅVARD NYHUS
Filmkritiker og mediekommentator

BT 5. apr. 2015

Bestialitetens historie

I «The Look of Silence» vender dokumentarfilmskaperen Oppenheimer tilbake til det indonesiske folkemordet.

Håvard Nyhus
Publisert: 09.apr. 2015 13:43 Oppdatert: 09.apr. 2015 19:56

1 2 3 4 5 6
Regi: Joshua Oppenheimer, Norge/Danmark/England /Finland, 1 time 38 minutter. Månedens film på Cinemateket i Bergen
«The Look of Silence»

For tre år siden lagde dansk-amerikanske Joshua Oppenheimer dokumentarfilmen «The Act of Killing», der han fikk krigens bødler til å gjenskape drapene de begikk under det indonesiske folkemordet i 1965-66, da blodet fløt og millioner av «kommunister» ble halshugget i «demokratiets» navn. Filmen fikk umiddelbart klassikerstatus og ble belønnet med hele 72 internasjonale filmpriser.

I «The Look of Silence« vender Oppenheimer tilbake til Indonesia og det mørke sekstitallet, men denne gangen fra andre siden. Der «The Act of Killing» fokuserte på overgriperne og deres psykologi, inntar «The Look of Silence» perspektivet til de etterlatte, nærmere bestemt den 44 år gamle optikeren Adi, hvis storebror Ramli ble brutalt slaktet ned i 1966.

Under dekke av foreta synsundersøkelser oppsøker Adi flere av dem som utførte og beredte grunnen for mordet på storebroren. Optikken og de nye brilleinnfatningene blir slik sett et pregnant bilde på en nasjon og et folk som skylder å se historien med nye øyne. Oppgjøret virker imidlertid langt unna; på skolen lærer sønnen til Adi at utrenskningen var «god» og «nødvendig».

Der «Killing« tok på seg å skildre førstehåndserfaringen ved den historiske frontlinjen, er «Silence» mer opptatt av ettertiden og *mottakelsen* av krigens bestialiteter. Store deler av filmen er derfor viet ansiktet til Adi idet han mottar bødlenes grafiske vitnesbyrd: Om hvordan de drakk blodet fra strupen til broren, stakk ham i magen så innvollene tøt ut og kuttet av ham genitaliene. Det er mer enn noen hver bør og kan tåle, men Adi tar det imot med blanke øyne og en stoisk ro. Synet av stillhet.

«The Look of Silence» tegner likevel ikke noe forsonlig bilde. Adi får sjelden svarene han er ute etter, og den moralske selvransakelsen uteblir. I stedet avspises Adi i det store og hele med forskjellige varianter av «Nürnberg-forsvaret» («Jeg gjorde bare det jeg fikk ordre om«).

«Hvis du fortaper deg i fortiden, vil den gjenta seg», sier det ene tidsvitnet, i en 180-graders omskrivning av den mer siterte «Den som ikke lærer av historien, er dømt til å gjenta den». Fortielsen og fortrengningen er også påtakelig: «Du stiller altfor dype spørsmål», sier den ene.

Filmen etterlater slik et inntrykk av et folkemord som seiler inn i tåkeheimen, symbolisert ved at påfallende mange av tidsvitnene angivelig er blitt demente.

På den måten byr filmen heller ikke på noen behagelig forsikring om at «vi andre» - vi som er gode og opplyste - er av en helt annen støpning enn overgriperne. Tvert om, «The Look of Silence» er snarere en påminnelse om hvilket tynt slør sivilisasjonen og menneskeverdet hviler på, og hvor lite som skal til før vi kaster oss over hverandre som dyr med machetekniver.

BT 5. jun. 2015

Den chador-kledde vampyren

Det er mer stemning enn skrekk i eksiliraneren Ana Lily Amirpours debutfilm.

FILM ARTHOUSE
«A Girl Walks Home Alone at Night»
❤❤❤❤♡♡
Regi: Ana Lily Amirpour
USA
1 time 39 minutter
Cinemateket USF

VED FØRSTE GJENNOMSYN fremtrer «A Girl Walks Home Alone at Night» som et fascinerende møte mellom vampyrfilm, spagettiwestern, fransk nybølgefilm og tidlig Jim Jarmusch, løftet over i sitt helt egne univers, der en spøkelsesaktig by ved navn Bad City danner rammen for en film som er mer stemningsdrevet enn handlingsdrevet.

OLJEPUMPENE GÅR OG GÅR og i en seig, stempelaktig rytme i utkanten av byen. Vi hører lyden av tog, men flesteparten av innbyggerne synes døde.

De gjenlevende er mer eller mindre løse individer. En kokainsniffende hallik. En prostituert. En fillete gategutt. En rockabilly-transe. Og så Arash (Arash Marandi), hovedpersonen. En James Dean-aktig skikkelse med fet, amerikansk veteranbil, narkoman far og jobb som handyman hos en rikmannsfamilie.

HAN HAR OGSÅ EN KATT, den er uten tvil den mest sentrale katten i en spillefilm siden Coen-brødrenes «Inside Llewyn Davis». Det er åpenbare trekk som forbinder katten og piken, vampyren (Sheila Vand) som glir lydløst gjennom byen, nattetid, slik katter gjør det. Kledd i stripete genser og chador, av og til til fots, av og til på rullebrettet hun knabbet fra gutten etter å ha formant ham om å alltid være god.

SPESIALSKREVET: Rollen ble spesialskrevet for Sheila Vand etter at hun hadde uttrykt ønske om å få spille vampyr. FOTO: CINEMATEKET

NETTOPP DETTE , at hun formaner gutten om å være god, burde stå i åpenbar kontrast til brutaliteten hun fremviser overfor ofrene sine. Eller kanskje ikke. Denne vampyren er en vandrende motsetning, noe filmens tittel også indikerer. Jenter som går alene hjem om natten er utsatte, sårbare. Denne jenten er alt annet enn det, hun er den sterke, den farlige, og chadoren hun bærer er ikke et tegn på underkastelse, men på suverenitet.

DET ER IKKE TILFELDIG hvem hun dreper.

Merk ellers trafikkskiltene som advarer mot chadorkledde damer.

Langsom, stilisert og gjennomkoreografert, med et atmosfærisk lydbilde og elegant musikkbruk er «The Girl Who Walks Home Alone» en hypnotiserende film, overraskende morsom, og uutgrunnelig nok til at jeg får lyst til å se den igjen.

ANMELDT AV BRITT SØRENSEN

PROGRAM OG FASTE PROGRAMPOSTER

I løpet av 2015 har Cinemateket USF, i tillegg til en rekke enkeltstående filmer, vist filmserier viet filmskaperne/filmarbeiderne/skuespillerne Michelangelo Antonioni (regissør), Brian de Palma (regisøsør), Mai Zetterling (regissør), Mariken Halle (regissør), Jonathan Glazer (regissør), Akira Kurosawas samuraifilmer (regissør), Orson Welles 100 år (regissør), SABU (regissør), Ingrid Bergman (skuespiller), Wes Craven (regissør), Jafar Panahi (regissør), Wim Wenders (regissør) og Jörg Buttgereit (regissør). Det har også vært arrangert temaserier om Metoden - Actor's Studio, Krigen i Norge på film, 1970-talls neo noir, BaNeFF (Balkan New Film Festival), Dansens dager, 70 år med atombomben, Japansk melodrama, Mother Tongue - tyrkiske, kvinnelige filmskapere og Norsk film i 100.

Cinemateket i Bergen har hentet filmer fra bl.a. norske filmbyråer (distributører), Det norske filmarkivet/Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, Norsk filmklubbforbund og diverse utenlandske filmdistributører, -produsenter og -institutter/arkiv/samlere o.l. Det har i løpet av 2014 vært importert filmkopier fra USA, Italia, Sverige, Storbritania, Danmark, Montenegro, Serbia, Makedonia, Japan, Frankrike, Tyskland, Spania, Argentina, Nederland, Iran, Canada og Tyrkia. Noen av disse importene har vært samarbeid med ett eller flere av Cinematekene i Oslo, Kristiansand, Trondheim og Tromsø eller andre samarbeidspartnere.

Akademiet Cinemateket/Gjester

Arrangementet "Akademiet Cinemateket" er et forum der man i form av foredrag, mini-seminar, intervjuer fra scene eller utvidede innledninger utdyper enkeltfilmer, filmserier eller andre regulære visninger. Tiltaket er ment å fremme et par av våre viktigste formålsparagrafer: "Fremme studiet av filmkunnskap" [...] og "fremme interessen for film som kunstart og som opplysnings- og underholdningsmiddel." I 2015 ble Akademiet Cinemateket arrangert tre ganger, alle med en varighet på ca. 45 min.

Årets første utgave av Akademiet Cinemateket var et foredrag av Tonje Haugland Sørenssen om krigen i Norge på film i forbindelse med markeringen av at det 9. april var 75 år siden invasjonen av Norge. Haugland Sørenssen har doktorgrad fra Universitetet i Bergen med avhandlingen "Erindringens Landskap - norske krigsfilmer" som handler om de norske krigsfilmene og deres roller i den kulturelle endringen av 2. verdenskrig i Norge.

I august holdt vår Drift- og kinotekniske ansvarlig Sigurd Wik er foredrag om forskjeller, fordeler og ulemper på analog og digital visning av film på kino. Vi benyttet anledningen da vi hadde både en digital og analog versjon av Michael Curtiz *Casablanca* (1942) tilgjengelig.

Den siste utgaven var i november, da vi hadde besøk av den tyske horrorfilmskaperen Jörg Buttgereit, den eneste regisøren som har hatt en film på tiltalebenken i en norsk rettssal for dets bruk av filmatiske virkemidler (og av utenomfilmiske årsaker). *Nekromantik* (1987) ble av Oslo byrett høsten 1995 funnet å isolert sett bryte med Straffelovens §211 ("pornoparagrafen"), men arrangementets art gjorde det lovlig. Ytringsfriheten vant med andre ord. Den som for 20 år siden faktisk befant seg i Oslo byrett for å forsvare filmen og visningen av den var leder i filmklubben Himmel & Helvete, Atle Boysen. I denne utgaven av Akademiet Cinemateket hadde vi invitert Boysen til Bergen for en prat med Buttgereit - om rettsak, film-sensur og ytringsfrihet, Buttgereits filmer spesielt og horrorgenren generelt.

Norge i 100

I 2013 startet Cinemateket i Bergen med en programpost vi ønsker å gjøre til et årlig event; et program bestående av norske filmer fra hundre år tilbake. Med andre ord presenterte vi i år et program med norsk film anno 1915. Fortsatt er det dessverre slik at sørgelig få av filmene fra 1910-tallet er bevart i filmarkivet hos Nasjonalbiblioteket. Årets program presenterte alt som fantes i arkivet, noe som endte i et program på rundt 40 minutter. Det meste var fragmenter og små, relativt usammenhengende klipp fra ulike steder og hendelser. På programmet var blant annet "Wintersport in Norwegen" (tysk produksjon), "Skip på islagt hav", "Folkekinematografen, Brogaten no. 1", "Ingeniørtropper har øvelser på Hvalsmoen" og "Hvalfangst, landstasjon".

Programmet gir publikum en unik mulighet til å se historisk materiale, og oppleve kinostemning slik den var for hundre år siden. Filmene akkompagneres dessuten på piano av Jørgen Larsson.

Stumfilm med levende musikk

Stumfilm med levende musikk er et fast innslag i hvert program fra Cinemateket i Bergen - under vignetten "Programmets stumme". Utgangspunktet for dette er at stumfilm paradoksalt nok er den genre, eller epoke, gjennom filmhistorien som absolutt må oppleves i en kinosal for å ytes rettferdighet. Fraværet av lyd og farger krever mye større konsen-trasjon fra publikummeren, noe som kinosalen sikrer. Samtidig var det aldri fra filmskaperens mening at det skulle være helt stille under visningen av filmen. Så i tråd med film-skaperens intensjoner, har vi - i hvert fall - en pianist til stede som akkompagnerer filmen på vårt eminente Grotrian-Steinweg-piano fra 1916.

I 2015 presenterte Cinemateket i Bergen fire stumfilmer/programmer med totalt sju visninger. Tre av filmene og seks av visningene ble akkompagnert av Jørgen Larsson. Den siste visningen var urpremiere på Gisle Martens Meyer – alias Ugress – nykomponerte musikk til Benjamin Christensens *Häxan* fra 1922.

Dette er tredje gang Martens Meyer spesial-komponerer musikk til en stumfilm etter bestilling fra Cinemateket i Bergen – alle gangene har han tatt for seg filmer med sterke kvinnelige hoved-karakterer: Carl Th. Dreyers *Jeanne d'Arc* (1927) i 2003, *Aelita – Queen of Mars* (1926) i 2012. Arrangementet ble støttet av Det norske komponistfond.

Jørgen Larsson akkompagnerer stumfilm på piano

Fellesvisninger Cinematekene i Norge

Fellesvisningene ved de sju norske cinematekene - i Bergen, Kristiansand, Lillehammer, Oslo, Stavanger, Trondheim og Tromsø - om digitale kinovisinger gikk frem til 2013 under navnet "Torsdagsfilmen". Samarbeidet startet i 2008, og var resultatet av et prosjekt som hadde til hensikt å gjøre også klassisk årgangsfilm tilgjengeleg i det nye digitale kinoformatet.

Siden Film & Kino bestemte seg for å kutte støtten til Torsdagsfilmen i 2013 ble dette samarbeidet lagt på is det året. Bevilgningen kom imidlertid på plass igjen i 2014, og videreført i 2015. Totalt ble det presentert 31 filmer ble vist i 2015, der Norgespremiere på Kelly Reichardts *Night Moves*, Ana Lily Amirpours *A Girl Walks Home Alone at Night*, Larry Clarks *The Smell of Us* og Lisandro Alonsos *Jauja* var blant høydepunktene. Også visninger av udødelige klassikere som Sam Peckinpahs *Den ville gjengen* (1969), Brian de Palmas *Scarface* (1983), Elia Kazans *En sporvogn til begjær* (1951) og Nicholas Rays *Rotløs ungdom* (1955) i digitalt nyrestaurerte kopier var fantastiske oppleveler.

Alle visingene i Bergen vises på vår Sony 4k digitalprojektor, som er den beste kinoprojektoren på markedet. Filmene vises samtidig i alle byene hver torsdag, med individuelle ekstravisninger etter det.

Intensjonen er at man av og til skal arrangeres innledning før filmen på et av visningsstedene som så blir live-streamet til lerretene ved de andre cinematekene. Dette ble gjort en gang i 2015, med en overføring fra Oslo av en introduksjon Wim Wenders gjorde før visningen av hans film *Kings of the Road* (1976).

Double Bill

Konseptet med Double Bill ble videreført i 2015. Double Bill er en Hollywood-idé der publikum får to filmer for prisen av en - altså en helaftens kinoopplevelse. Man setter opp to filmer som til en viss grad hører sammen, eller belyser hverandre og tematikken på en forsterkende måte. I løpet av 2015 ble det arrangert to Double Bills. Den første utgaven var to filmer i genren "Rape-Revenge". Ingmar Bergmans *Jomfrukilden* (1959) var den direkte inspirasjonen til Wes Cravens *The Last House on the Left* (1972), to filmer som begge handler om hvordan "normale" familiefedre også tyr til vold når de får tak i gjerningsmennene som har voldtatt og drept deres datter. Den andre Double Billen var av en mye hyggeligere type: *Tilbake til fremtiden* (1985) og *Tilbake til fremtiden II* (1989). I sistnevnte film reiser hovedrolleinnehaverne til 21. oktober 2015, så det var klart vi måtte sette opp begge filmene i den anledning.

Fra filmen *A Girl Walks Home Alone at Night*

C-Kino presenterer: - eller "Månedens film"

Normalt viser vi en film bare to ganger, på grunn av regler for bruk av arkiv-kopier. Med "C-Kino presenterer:" trekker vi frem nyere og eldre filmer av spesiell interesse, og viser dem mange ganger. Med andre ord som en alternativ kino-oppsetning.

Konseptet skiftet navn etter sommeren til "Månedens film".

I 2015 ble 11 filmer presentert på denne måten; Kelly Reichardts *Night Moves* (2013), David Wnendts *Wetlands* (2013), Jonathan Glazers *Under the Skin* (2014), Joshua Oppenheimers *The Look of Silence* (2014), Ana Lily Amirpours *A Girl Walks Home Alone at Night* (2014), Orson Welles' *Citizen Kane* (1941), Larry Clarks *The Smell of Us* (2014), Lisandro Alonsos *Jauja* (2014), SABUs *Miss Zombie* (2013), Peter Greenaways *Eisenstein in Guanajuato* (2015) og Guy Maddins *The Forbidden Room* (2014).

Søndagsmatiné

I 2013 startet vi opp med ekstravisninger av utvalgte perler fra vårt program på enkelte søndager kl. 13.00 – en ekte Søndagsmatiné med andre ord.

Filmene som velges ut er gjerne etablerte klassikere eller nyere filmer med klassikerpotensial, filmer som vi mener appelerer til et voksent, kulturintressert publikum. Grunnen til nyvinningen er at vi har fått en del tilbakemeldinger om at filmene våre starter for sent på kvelden, og at det er mange som ikke ønsker å komme hjem etter en kinotur når klokken nærmer seg midnatt.

I 2015 ble det arrangert 37 søndagsmatineér.

Andre samarbeidsprosjekter og arrangementer

Cinemateket USF var også arena for og samarbeidspartner med flere andre aktører i 2015.

I samarbeid med Balkan New Film Festival - BaNeFF, presenterte vi på våren en serie med nye filmer fra Balkan. BaNeFF er en omreisende filmfestival med base i Stockholm, som siden 2011 har sendt et utvalg av sine filmer rundt til åtte svenske byer. Fra og med 2014 ble også Oslo og Bergen med som visningssted for filmene. Utvalget er bredt, og spenner fra rene komedier til dokumentarer som retter søkelyset mot sentrale politiske og sosiale problemer. Filmene er enten produsert på Balkan, handler om Balkan eller har en relevans for Balkan. Dette er filmer som ikke tidligere er vist i Norge. Totalt sju filmer ble presentert på Cinemateket USF helgen 8. - 10. mai.

Andre samarbeidspartnere har vært Dansens dager – der vi viste filmer med dans som sentralt tema – og festivalen Blekkmetal som ble arrangert på USF i november. Den tyske regissøren Jörg Buttgereit ble invitert både som gjest under festivalen – til arrangementer som kun var åpne for de som hadde kjøpt festivalpass – og til et eget program hos oss som var åpent for alle.

Salen er blitt benyttet av flere ulike private arrangører av filmforestillinger. Eksempelvis kulturarrangøren Savas har hatt regelmessige visninger av litauisk film gjennom hele 2015, og det har vært både Bollywood-film og egne visninger for det polske miljøet i byen.

I tillegg ble salen benyttet som arena for flere av byens festivaler og kulturarrangører – som BIT Teatergarasjen, Oktoberdans, Borealis, BIFF og Nattjazz.

Eksterne aktiviter

Cinemateket i Bergen sitter på en unik kompetanse når det kommer til kunnskap om kinoteknikk og visning av film – spesielt analogt, men også digitalt – som ellers bare finnes i Oslo. Dette kommer det øvrige kulturlivet i regionen til gode.

Cinemateket i Bergen var eksempelvis leverandør av de kinotekniske tjenestene som var nødvendig for å kunne gjennomføre årets Festspillutstilling i Bergen Kunsthall Landmark, "eating or opening a window or just walking dully along" av Ane Hjort Guttu. Det sentrale verket i utstillingen var filmen *Tiden går* (2015), og Cinemateket i Bergens kinoteknisk ansvarlige Sigurd Wik var ansvarlig for kalibrering av den digitale projektoren i samarbeid med kunstneren selv.

Bergen Kunsthall Landmark benyttet seg også av våre tjenester for gjennomføring av filmvisninger under utstillingen "The Noing Uv It" i januar 2015. Der ble en film vist i loop på 35mm-film. En tradisjonell filmprojektor ble installert og driftet av Cinemateket i Bergen, og i over en måned gikk den uten driftsstans.

Cinemateket i Bergens kinotekniske ansvarlig ble også leid inn av BIFF til å være Teknisk sjef under hele festivalen, samt tre uker i forkant til forberedelser. Et arrangement i regi av festivalen som krevde kompetanse Bergen Kino ikke selv satt med var utekino på Møhlenpris, der over 400 publikummere kom for å se *Man on Wire* en kveld i august.

Også filmfestivalen i Tromsø (TIFF) ønsket våre tjenester i januar, og hentet vår mann nordover for å være ansvarlig for to av kinosalene deres under festivalens filmtreff.

Det ble i tillegg utført en del filmteknisk brukerstøtte vederlagsfritt til Bergen filmklubb i deres kinosal på Det Akademiske Kvarter.

Cinemateket i Bergen sitter også på en verdifull kompetanse når det kommer til å produsere og klargjøre digitale kinokopier (DCP) til bruk på kino, en tjeneste som er kostbar på det kommersielle markedet. I samarbeid med BIFF – som har investert i programvaren og datamaskinene som er nødvendig – yter vi disse tjenestene til uavhengige filmskapere i regionen, da spesielt kort- og dokumentarfilmskapere.

SIDEPROSJEKTER I CINEMATEKETS REGI

Ungdomstilbudet HUFF

Cinemateket i Bergen har drevet en ungdomsfilmsatsing kontinuerlig siden 2001 under forskjellige navn. I dag heter denne HUFF (Hordaland Ung Filmforening) og har de siste årene vokst til å bli en av landets største ungdomsfilmklubber målt i antall besøkende.

HUFF drives i hovedsak av mellom fem og åtte ungdommer som er HUFFs styremedlemmer i et arbeidsstyre. Det vil i praksis si at styret står for filmprogrammering, pr og billettsalg, mens Cinemateket fremskaffer filmene, holder kontroll på økonomien og alt annet administrativt arbeid, samt avvikler forestillingene i kinosalen. I tillegg er en av Cinematekets ansatte tilstede på styremøtene for å kunne gi generell veiledning og sikre at styrets beslutninger er i tråd med Cinemateket i Bergens intensjoner med HUFF. Cinemateket er også tilstede under forestillingsavviklingen gjennom en av våre kinoteknikere.

HUFF hadde ikke regelmessige styremøter i 2015, men møttes ved behov rundt en gang i måneden hvor aktuelle saker som pr, kinoforestillingene og programmet ble diskutert. Styret har i 2015 bestått av Louise Amdam, Synne Sofi Bårdsdatter Bønes, Styrk Eikemo, Joakim Friis, Rebekka Friis, Emma Gyllander, Inga Mannsåker, Petter Nymark, Ingebrigt Røyrane, Mari Sørensen, Markus Torsvik og Hallstein Vollset.

HUFFs filmprogram i 2015 besto av et vår- og et høstprogram hvor det ble vist henholdsvis 17 og 15 filmer. Filmutvalget var en blanding av nytt og gammelt, norsk og internasjonalt, klassikere og førpremierer. Programmet ble stemt frem av styret selv under veiledning av Cinemateket i Bergens ansatte. Det ble trykket en programkatalog for hvert halvår med program og filmomtaler som ble distribuert gratis til medlemmer og andre interesserte. Hva gjelder info og pr brukte HUFF i hovedsak programkatalogen, egne nettsider (www.huffhuff.no), Facebook og Instagram for å gjøre HUFF kjent blant målgruppen. Det ble også laget plakater som ble distribuert rundt omkring i byen.

Pensjonistvisninger – Bergen kulturforum

Sammen med Bergen Kulturforum har Cinemateket i Bergen de siste årene arrangert egne visninger for medlemmer av foreningen. Bergen Kulturforum er en ideell kulturorganisasjon som ble stiftet høsten 1999. Formål er å gjøre kulturverdier tilgjengelige for alle, og retter seg i all hovedsak mot pensjonister. Arrangementene deres har stor spennvidde - alt fra byvandringer, gammeldans, kulturelle foredrag og altså kinovisninger som administreres av oss.

Det blir arrangert en visning hver måned på våren og høsten - totalt åtte filmer. Alle filmene innledes med et foredrag, og etterfølges av en felles lunsj på Kafe Kippers. Alt inkludert i kinobilletten. På programmet i 2015 har man blant annet vist Charlie Chaplins *Diktatoren* (1940), Michael Curtiz' *Casablanca* (1942), Ingmar Bergmans *Sommeren med Monika* (1953) og Nikita Mikhalkovs *Brent av solen* (1994).

FORHOLD TIL EKSTERNE SAMAREIDSPARTNERE M.M.

Nasjonalbiblioteket/Det norske filmarkivet

Definisjonen på et cinematek er et "filmarkivs egen kino". I Norge har ikke Det norske filmarkivet ved Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana egen kino, men har inngått likelydende avtaler med Cinematekene i Bergen, Kristiansand, Oslo, Trondheim og Tromsø der de i praksis gjør dem til "sine" kinoer. Gjennom denne unike avtalen har Cinemateket i Bergen tilgang til flere tusen 35mm-kopiene som er deponert i arkivet, som kan vises vederlagsfritt gjennom en avtale filmarkivene har gjort med produsentene om at kopiene kan bli vist "on the archives own premises" - altså i de kinoene som arkivet regner som sine egne.

Norsk filminstitutt

Cinemateket i Bergen opptrer i formelt samarbeid med Norsk Filminstitutt om formidling av film i vår region som en del av deres nasjonale formidlingsansvar pålagt dem fra Kulturdepartementet.

Universitetet i Bergen

Cinemateket i Bergen har en avtale med Universitetet i Bergen om kjøp av undervisningstjenester. I praksis betyr dette at UiB leier Cinemateket USF i inntil 50 dager og benytter seg av Cinematekets unike posisjon og tilgang til filmarkivet for å arrangere lovlige visninger av filmklassikere som er en del av pensum på ulikge institutt og studieretninger.

En del av denne avtalen omhandler Cinematekets programråd, som skal fungere koordinerende på den delen av Cinematekets virksomhet som rettes mot Universitetets undervisningstilbud, og dessuten ha en generell ideskapende funksjon i forhold til Cinematekets samlede aktivitet. Følgende har sittet i programrådet i 2014: fra Cinemateket i Bergen, Ole Petter Bakken og Sigurd Wik. Universitetets representanter har vært Gilda Seddighi(Senter for kvinne- og kjønnsforskning), Jon Askeland (Seksjon for spansk språk og latinamerikansk) og Asbjørn Grønstad (Institutt for informasjons- og medievitenskap). Bergen filmklubb har vært representert med Milad Shahpary, og eksterne representanter oppnevnt av Cinemateket i Bergens styre har vært Tor Fosse og Håkon Tveit. Programrådet hadde to møte i 2015.

Universitetet i Bergen sa sommeren 2015 opp avtalen med virkning av 1. januar 2016. Avtalen har siden Cinemateket i Bergen åpnet i 1993 har vært en av stiftelsens økonomiske bærebjelker.

USF Verftet

Stiftelsen Cinemateket i Bergen har to representanter i Stiftelsen Kulturhuset USFs representantskap. I 2015 har disse vært Ole Petter Bakken og Sigurd Wik. Representantskapet hadde ett møte i 2015.

STYRE OG ADMINISTRASJON

Styre

Driftsansvarlig for Cinemateket USF er Stiftelsen Cinemateket i Bergen. Stiftelsens styre blir iflg. vedtektene oppnevnt for to år av gangen av Bergen filmklubbs styre. Det oppnevnes fire representanter i tillegg til at den til enhver tid sittende leder i Bergen filmklubb sitter i styret for Cinemateket i Bergen. I 2015 har styret bestått av Dag Grønnestad (leder), Maria Ekerhovd, Mathilde Holm, Aslak Høyersten og Lubna Jaffery. Styret har i 2015 avholdt tre møter.

Administrasjon/ansatte

Ole Petter Bakken har i perioden vært ansatt som daglig leder ved Cinemateket i Bergen. Daglig leder er i tillegg til å være stiftelsens ansikt utad mot publikum, presse og politikere også ansvarlig for programmet, PR/markedsføring, daglig drift, økonomi (oppfølging av regnskap, budsjettforslag, fakturering, mm.), avtaleinngåelser, søknader og rapportering, arbeidsgiveransvar, programkoordinering/filmbestilling, langsiktig strategi og profilering av stiftelsen m.m.

Sigurd Wik har i perioden vært ansatt som Drifts- og kinoteknisk ansvarlig. Drift- og kinoteknisk ansvarlig har ansvar for forestillingsavvikling ved Cinemateket USF, teknisk drift/vedlikehold av maskinpark og kinosal, ekstern utleie, filmlogistikk, oppdatering av nettsider og produksjon av ukentlig reklamemateriell m.m. Wik ble leid ut en hel måned i september/oktober for å arbeide som teknisk sjef for Bergen Internasjonale filmfestival, samt to uker i januar til Tromsø Internasjonale Filmfestival som teknisk konsulent.

Kaja Elisabeth Budd Hytland har vært ansatt i en 50% stilling som kinomaskinist i hele perioden. Foruten ansvar for avvikling av forestillingene fungerer kinomaskinisten også som billettselger og forestillingsvakt.

I tillegg har vi hatt to kinomaskinister tilknyttet driften som ringevakter når det har vært behov for ekstra hjelp.

De ansatte har i perioden vært til stede på filmfestivaler i Tromsø, Berlin (Tyskland), Bologna (Italia), Oslo og Bergen for å orientere seg om aktuelle filmer, møte samarbeidspartnere og knytte nye kontakter.

Regnskapsfører og revisor

Regnskapsfører i 2015 har vært Apeltun Råd & Regnskap AS v/ Gunn Hege Marthinussen & Marit Krestine Skage.

Revisor er Anne Mette Lysand ved Collegium Revisjon AS.

DRIFT OG ØKONOMI

Økonomi

Cinemateket i Bergen har i 2015 mottatt offentlig driftstøtte fra Bergen kommune v/Byråd for kultur (kr. 325.000), Film & Kino v/staten (kr. 1.016.667) og Hordaland Fylkeskommune (kr. 45.000). Sammen med Universitetet i Bergens avtale om årlig kjøp av tjenester for 390.000 2004-kroner legger disse støttespillerne det viktigste økonomiske fundamentet for Cinemateket i Bergens drift.

Årsresultatet for regnskap 2015 viser et overskudd på kr. 31.062, en forbedring i forhold til underskuddet i 2014 som var kr. -62.798,13.

Stiftelsens egenkapital pr. 31.12.15 er med det kr. 139.948 mot kr. 108.886 i 2014. Dersom ikke stiftelsens offentlige støtte i 2016 økes tilsvarende bortfallet av inntektene fra UIB-avtalen – ca kr. 450.000 – vil ikke stiftelsens egenkapital kunne dekke inn dette. Det betyr at stiftelsens likviditet vil være borte i løpet av høsten 2016.

Arbeidsmiljø/sykefravær

Sykefraværet har vært 16,4%. Årsaken til økningen i sykefravær fra tidligere år skyldes i all hovedsak naturlige bivirkninger til et svangerskap de siste ti ukene av året. Sykefraværet sett bort fra det har vært 3,5%.

Det har ikke vært registrert personskader hos de ansatte i regnskapsåret 2015.

Likestilling

Bedriften har i 2015 sysselsatt to menn og en kvinne, i tilsammen 2,5 årsverk. I tillegg har ytterligere to personer (begge menn) vært tilknyttet Cinemateket USF som vikarer/ringevakter som kinotekniker i løpet av året. Styret består pr. 31.12.15 av fem personer, to menn og tre kvinner.

Ytre miljø

Virksomhetens drift forurenser ikke det ytre miljøet.

Bergen 31.03.16
for Styret i Stiftelsen Cinemateket i Bergen

Ole Petter Bakken (sign.)
daglig leder